

ВКП 7-00(01).01

НАСТАНОВА З ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

ВЕРЕСЕНЬ 2020

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

**ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДОКТРИН ТА ПІДГОТОВКИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Генерального штабу

Збройних Сил України

генерал-лейтенант

“25” вересня 2020 року

Сергій КОРНІЙЧУК

НАСТАНОВА

З ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ У

ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

**Військова керівна
публікація військовим
організаціям, структурам
з порядку організації
підготовки персоналу у
Збройних Силах України**

ВЕРЕСЕНЬ 2020

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

**ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДОКТРИН ТА ПІДГОТОВКИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Генеральний штаб ЗС України

№ 2894/НВГШ від 28.09.2020 11:56:33 арк. 52//

ПЕРЕДМОВА

Настанова з підготовки персоналу у Збройних Силах України розроблена робочою групою офіцерів і сержантів Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу ЗС України спільно з Центром оперативних стандартів й методики підготовки ЗС України та погоджена із заінтересованими органами військового управління та структурними підрозділами Генерального штабу ЗС України.

Вона розроблена з метою забезпечення комплексного та ефективного впливу з боку посадових осіб органів військового управління, військових частин на підготовку персоналу ЗС України для забезпечення успішного виконання завдань за призначенням.

Настанова враховує сучасні вимоги керівних документів, стандарти НАТО, існуючі та перспективні підходи до підготовки персоналу збройних сил.

Використання положень цієї Настанови надасть можливість подальшого впровадження в підготовку персоналу принципів та підходів, прийнятих в державах – членах НАТО, адаптування їх до освітнього процесу підготовки курсантів (слухачів), ад'юнктів, докторантів за відповідними рівнями вищої освіти та професійно-технічного навчання солдат (сержантів) для набуття ними знань, умінь і навичок у військово-професійній діяльності.

Усі питання, що стосуються цієї Настанови, надсилати до управління доктрин та індивідуальної підготовки Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу ЗС України за такими адресами:

03168, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 6, Головне управління доктрин та підготовки Генерального штабу ЗС України, АСУ “Дніпро” usvir@ysvr.dod.ua, “СЕДО-М” – індекс 348 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 238-03, 224-10 (полковник Андрій Бестюк, полковник Василь Румак);

10014, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 17а, Центр оперативних стандартів і методики підготовки ЗС України, АСУ “Дніпро” standart@kvdy.dod.ua, “СЕДО-М” – індекс 360 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 68-32-066).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	4
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	5
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	12
1	Основи підготовки персоналу у ЗС України	13
2	Підготовка офіцерів	18
3	Підготовка громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу	26
4	Підготовка сержантського (старшинського) складу	29
5	Підготовка рядового складу	32
6	Підготовка державних службовців та працівників ЗС України	37
7	Підвищення кваліфікації персоналу ЗС України	39
8	Підготовка резервістів та військовозобов'язаних	42
9	Керівництво та повноваження органів військового управління щодо підготовки персоналу ЗС України	43
	Додатки	46
	ДЛЯ ЗАМІТОК	50

ВСТУП

В умовах відбиття агресії на Сході України та реалізації стратегічного курсу держави на приєднання до європейської спільноти, її безпекових структур Збройним Силам України (далі – ЗС України) потрібні компетентні фахівці з глибокими професійними знаннями, спроможні виконувати завдання із захисту держави, діяти спільно із підрозділами країн- членів НАТО.

Виходячи з цього, особливої актуальності набули структурні та системні зміни в організації і підходах до підготовки військових фахівців та цивільного персоналу ЗС України, які (зміни) забезпечують не тільки отримання, підтримання та нарощування професійних знань, умінь та навичок персоналу, але і його спроможність приймати відповідальні рішення в ситуаціях вибору, вирізнятись мобільністю, динамізмом, конструктивізмом, здатністю реалізовувати свої професійні та творчі здібності у службовій діяльності.

Для реалізації цих змін Настанова визначає мету, принципи, форми і методи навчання та професіоналізації (підготовки за фахом), систему підготовки персоналу та її складові, загальні питання її організації, основи керівництва підготовкою та інші питання, які тісно пов'язані як з розвитком ЗС України, так й інших складових сил оборони, набуття і підтримання персоналом визначених спроможностей, необхідних для оборони держави.

При цьому, головний акцент зроблено на спрямуванні зусиль органів військового управління, військових частин (установ), вищих військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти), навчальних центрів ЗС України на формування у персоналу ЗС України визначених професійних компетентностей, які забезпечують виконання функціональних обов'язків за посадою у мирний час та визначених бойових (спеціальних) завдань у воєнний час.

Методи підготовки, які прийняті у ЗС України, синхронізовано з підходами, які використовуються у збройних силах держав-членів НАТО, а персонал ЗС України розглядається як ключовий суб'єкт людиноцентричності, прав, свобод і його законних інтересів у центрі реформ, що впроваджуються у ЗС України.

Настанова відпрацьована з урахуванням ключових положень основних стратегічних документів України, у тому числі, Закону України “Про національну безпеку України”, Стратегічного оборонного бюлетня, Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ ТА НОРМАТИВНО - ПРАВОВІ АКТИ УКРАЇНИ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації та нормативно-правового акту України
	Закон України “Про національну безпеку України”
	Закон України “Про оборону України”
	Закон України “Про освіту”
	Закон України “Про фахову передвищу освіту”
	Закон України “Про вищу освіту”
	Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу”
	Постанова Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 № 48 “Про затвердження Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу”
	Наказ Міністерства оборони України, Міністерства освіти і науки України від 14.12.2015 № 719/1289 “Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу” зареєстровано у Мінюсті України 31.12.2015 за № 1678/28123 в редакції наказу МОУ, МОНУ від 18.06.2019 № 316/833
	Наказ Міністерства оборони України та Міністерства освіти і науки України від 08.05.2002 № 155/291 “Про затвердження Інструкції з планування та обліку діяльності науково-педагогічних (педагогічних) працівників вищих військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, навчальних центрів Збройних Сил України)” зареєстровано у Міністерстві юстиції України 27.05.2002 за № 452/6740
	Тимчасова Доктрина застосування сил оборони держави, затверджена наказом Генерального штабу ЗС України від 31.03.2020 №124дск
ВКП 7-00(01).01	Доктрина підготовки сил оборони держави (введена в дію наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18)
ВКП 7-00(03).01	Доктрина з організації підготовки у ЗС України від 03.07.2020 № 1929/НВГШ
	Наказ Міністерства оборони України від 09.01.2020 № 4 “Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти” зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05 березня 2020 р. за № 250/34533

	Структура підпорядкованості вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та військових ліцеїв. Розподіл основних завдань і функцій між структурними підрозділами Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, іншими органами військового управління з питань управління військовою освітою, затверджено наказом Міністерства оборони України від 26.11.2017 № 621
	Наказ Міністерства оборони України від 10.04.2009 № 170 (зі змінами) “Про затвердження Інструкції про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України” зареєстровано у Міністерстві юстиції України 19.05.2009 за № 438/16454
	Наказ Міністерства оборони України від 04.04.2017 № 202 (із змінами) “Про організацію та проведення підвищення кваліфікації військовослужбовців, працівників Збройних Сил України та державних службовців Міністерства оборони України та Збройних Сил України”
	Положення про вищі військові навчальні заклади, затверджене наказом Міністра оборони України від 27.05.2015 № 240
	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 05.03.2012 №41 “Про удосконалення діяльності навчальних центрів Збройних Сил України”
	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 08.05.2019 № 170 “Про затвердження основних напрямків підготовки інструкторів Збройних Сил України”
	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 20.05.2019 № 186 “Про затвердження інструкції про порядок сертифікації військовослужбовців Збройних Сил України”
	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 07.07.2020 № 83 “Про затвердження Відомості допустимої заміни рядового, сержантського і старшинського складу за військово-обліковими спеціальностями та посадами, визначеними штатами”
ВКДП1-00(03).01	Тимчасовий порядок оформлення військових публікацій у Збройних Силах України, затверджений наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 26.12.2018 № 460
ВКДП 7-00.01	Методичні рекомендації з планування підготовки у Збройних Силах України, затверджені начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 15.09.2020

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

ад'юнкт – особа, яка зарахована до вищого військового навчального закладу для здобуття ступеня доктора філософії;

військовий навчальний підрозділ (військовий інститут, факультет, кафедра військової підготовки або відділення військової підготовки) закладу вищої освіти – структурний підрозділ закладу вищої освіти (університету, академії, інституту), який проводить за певними ступенями вищої освіти підготовку курсантів, слухачів, студентів, ад'юнктів, докторантів для подальшої служби на посадах сержантського, старшинського, офіцерського або начальницького складу;

військовий коледж сержантського складу – заклад фахової передвищої військової освіти або структурний підрозділ вищого військового навчального закладу, що проводить освітню діяльність, пов'язану зі здобуттям фахової передвищої освіти, може проводити прикладні наукові дослідження, забезпечувати поєднання теоретичного навчання з практичною військовою підготовкою;

викладач – це посада, яку обіймає науково-педагогічний працівник;

вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти;

вищий військовий навчальний заклад (заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання) – заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, ЗС України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту;

докторант – особа, яка зарахована або прикріплена до вищого навчального закладу (наукової установи) для здобуття ступеня доктора наук;

дистанційне навчання – особлива форма цілеспрямованого процесу засвоєння знань, умінь і навичок, характерною особливістю якого є взаємодія віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-телекомунікаційних технологій;

здобувачі освіти – вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, аспіранти (ад'юнкти), докторанти, інші особи, які отримують освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти;

замовник на підготовку військових фахівців (далі – замовник) – командувачі видів ЗС України, керівники структурних підрозділів Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України, органів військового управління ЗС України, які підпорядковані Генеральному штабу ЗС України, відповідальні за визначення потреб ЗС України у військових фахівцях з вищою освітою за спеціальностями та спеціалізаціями підготовки;

кафедра військової підготовки – структурний підрозділ у складі університету, академії чи інституту (факультету), що проводить освітню діяльність з військово-професійної підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, а також бере участь у науковій діяльності ЗВО, підготовці науково-педагогічних працівників та підвищенні кваліфікації військових фахівців;

кваліфікація – визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання);

компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність;

курсант – особа, яка за установленим порядком зарахована до вищого військового навчального закладу і навчається з метою здобуття вищої освіти за певним ступенем, та якій присвоєно військове звання рядового, сержантського і старшинського складу або таке звання, яке вона мала під час вступу на навчання;

навчальний центр ЗС України – військова частина, у якій здійснюється одиночна підготовка військовослужбовців рядового та сержантського (старшинського) складу строкової військової служби, військової служби за контрактом та резервістів за всіма військово-обліковими спеціальностями відповідно до їх покликань, інтересів та здібностей, також перепідготовка та підвищення їх кваліфікації для потреб ЗС України;

навчально-виховний процес – це комплекс організаційних, дидактичних та виховних заходів у НЦ, які спрямовані на реалізацію виконання стандартів (програм) підготовки з метою досягнення визначеного фахового рівня;

науково-педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах провадять навчальну, методичну, наукову та організаційну діяльність;

неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій;

освіта – це процес і результат засвоєння людиною систематичних знань, умінь і навичок, розвиток розуму та почуттів, формування світогляду та пізнавальних інтересів;

освітня діяльність – діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті;

освітній процес – система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей;

педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність;

перепідготовка – освіта дорослих, спрямована на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професією (професіями);

підвищення кваліфікації – набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань;

персонал ЗС України – це особовий склад Збройних Сил України, а також резервісти, які проходять службу у військовому резерві Збройних Сил. Під особовим складом слід розуміти військовослужбовців, державних службовців та працівників ЗС України, які виконують свої обов'язки в межах, визначених Конституцією України та законами України, мають необхідну професійну підготовку, знання та вміння для ефективного виконання завдань за призначенням;

підготовка персоналу ЗС України – це комплекс заходів який включає процес навчання, професіоналізації і виховання усіх категорій військовослужбовців, державних службовців, працівників Збройних Сил, резервістів, які проходять службу у військовому резерві Збройних Сил (далі – підготовка персоналу);

результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення вивчення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів;

система освіти – сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними;

слухач – особа, яка навчається на підготовчому відділенні вищого навчального закладу, або особа, яка отримує додаткові чи окремі освітні послуги, у тому числі за програмами післядипломної освіти;

слухач курсу – особа, яка зарахована до навчального закладу на навчання за програмами відповідних курсів підготовки, перепідготовки чи підвищення кваліфікації;

спеціальність – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти предметна галузь освіти і науки, яка об'єднує споріднені

освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників;

спеціалізація – профільна спеціалізована підготовка з метою набуття особою здатності виконувати завдання та обов’язки, що мають особливості в межах спеціальності;

студент, який навчається за схемою підготовки “студент – курсант” передбачає підготовку військових фахівців у статусі студента на молодших курсах та у статусі військовослужбовця на випускному курсі;

стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності;

стандарт освітньої діяльності – це сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу вищого навчального закладу і наукової установи;

формальна освіта – це освіта, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою;

Центр підготовки сержантського (старшинського) складу – це навчальна військова частина, в якій здійснюється професійна підготовка та підвищення кваліфікації сержантського (старшинського) складу Збройних Сил України командного, штабного та інструкторського фаху. Центр здійснює підготовку сержантського (старшинського) складу усіх видів та родів військ (сил) Збройних Сил України за загальновійськовими предметами та дисциплінами;

школа підготовки спеціалістів – структурний підрозділ (військова частина), який призначений для проведення фахової підготовки військовослужбовців, підвищення їх кваліфікації (в тому числі у складі екіпажів (розрахунків, обслуг), а також підготовки сержантського складу (старшинського) складу;

якість освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг;

якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості;

якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг;

якість навчально-виховного процесу – рівень організації підготовки у

навчальному центрі, що відповідає визначеним стандартам та кваліфікаційним вимогам, забезпечує здобуття особами якісної підготовки у навчальному центрі та сприяє створенню нових знань та розвитку практичних навичок.

Інші терміни, які використовуються у цій Настанові, вживаються у значеннях, наведених у Законах України “Про національну безпеку України”, “Про оборону України”, “Про освіту”, “Про фахову передвищу освіту”, “Про вищу освіту” та інших нормативно-правових актах держави та Міністерства оборони України.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочується
АТО	Антитерористична операція
ВВНЗ	Вищий військовий навчальний заклад
ВКДП	Військова керівна деталізована публікація
ВНП ЗВО	Військовий навчальний підрозділ закладу вищої освіти
ВОС	Військово-облікова спеціальність
ЗС України	Збройні Сили України
ІВС	Інструкторсько-викладацький склад НЦ
КППК	Курси перепідготовки та підвищення кваліфікації
ІССБО	Інші складові сил безпеки і оборони
МО України	Міністерство оборони України
НУОУ	Національний університет оборони України
НПП	Науково-педагогічний персонал ВВНЗ (ВНП ЗВО)
НЦ	Навчальний центр
ОВУ	Органи військового управління
ООС	Операція Об'єднаних сил
СТП	Стандарт підготовки
ЦОВВ	Центральні органи виконавчої влади
ЦПСС	Центр підготовки сержантського складу
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)

1. ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ У ЗС УКРАЇНИ

1.1. Настанова з підготовки персоналу у Збройних Силах України (далі – Настанова) узагальнює та конкретизує основні положення з підготовки персоналу ЗС України, що забезпечують формування визначених професійних компетентностей, які дозволяють виконувати функціональні обов'язки за посадою у мирний час та визначені бойові (спеціальні) завдання у воєнний час.

Ця Настанова надає рекомендації із загальних питань, порядку та безпосереднього здійснення підготовки персоналу:

структурним підрозділам (посадовим особам) Міністерства оборони України, Апарату Головнокомандувача ЗС України, органам військового управління, безпосередньо підпорядкованим Головнокомандувачу ЗС України, і Генеральному штабу ЗС України, командуванням видів (родів) військ (сил) ЗС України, які відповідають за підготовку персоналу у ЗС України, супроводження окремих напрямків;

командувачам (командирам, начальникам), органам військового управління (структурним підрозділам), установам (організаціям), командирам військових частин (підрозділів), які безпосередньо виконують завдання з підготовки персоналу та відповідають за його рівень підготовки.

1.2. Правовим та нормативним забезпеченням підготовки персоналу є:

Закони України “Про національну безпеку України”, “Про військовий обов'язок і військову службу”, “Про освіту”, “Про вищу освіту” та інші законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують освітню діяльність та професійний розвиток персоналу;

постанови Кабінету Міністрів України, які визначають та затверджують загальний порядок її проведення;

спільні накази Міністерства оборони України та Міністерства освіти і науки України, а також інших центральних органів виконавчої влади, складових сил безпеки і оборони, якими визначається особливості організації підготовки у ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (школах родів військ) ЗС України;

накази Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України, які регламентують порядок підготовки персоналу, а також повноваження органів військового управління, ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (школах родів військ) ЗС України з цих питань.

1.3. Настанова ґрунтується на:

науковому та інноваційних підходах з організації та проведення підготовки персоналу;

використанні таких форм і методів навчання та професіоналізації, які відображують сучасні світові тенденції і враховують стандарти НАТО;

досвіді підготовки персоналу, виконання ним функціональних обов'язків та бойових завдань у ході проведення ООС (АТО) на сході України;

світовому досвіді підготовки персоналу збройних сил держав - членів НАТО, а також ураховує досвід участі національного контингенту та

національного персоналу ЗС України у миротворчих операціях з підтримання миру і безпеки та заходах міжнародного військового співробітництва.

1.4. Настанова визначає мету, принципи, форми і методи навчання та професіоналізації (підготовки за фахом), систему підготовки персоналу та її складові, загальні питання її організації, основи керівництва підготовкою та інші питання, які тісно пов'язані як з розвитком ЗС України, так й інших складових сил оборони, набуття і підтримання персоналом визначених спроможностей, необхідних для оборони держави.

1.5. Метою підготовки персоналу є формування, підтримання і розвиток компетентностей та професіоналізму особового складу ЗС України, необхідних для виконання обов'язків за посадою (спеціальністю) як у мирний час, так і в особливий період.

До загальної сукупності компетентностей, що досягаються завдяки підготовці персоналу належать: інтегральні компетентності, загальні компетентності, фахові компетентності (загально-професійні за спеціальністю та спеціалізовані компетентності за спеціалізацією);

компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Також ці поняття у вищій освіті визначаються як:

знання – осмислена та засвоєна суб'єктом інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (знання фактів та уявлення) і теоретичні (концептуальні, методологічні);

уміння/навички – здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання проблем. Уміння/навички поділяються на когнітивні (що включають логічне, інтуїтивне та творче мислення) і практичні (що включають механічну вправність, застосування практичних способів (методів), матеріалів, знарядь та інструментів).

1.6. Для досягнення зазначеної мети створена та функціонує система підготовки персоналу, яка включає складові, що взаємодіють між собою (рисунок 1).

1.7. Складовими загальної системи підготовки персоналу є:

суб'єкти підготовки – Головнокомандувач ЗС України, начальник Генерального штабу ЗС України, його заступники, командувачі (командири, начальники), структурні підрозділи підготовки (J7, G7, A7, N7, TRADOK тощо) в органах військового управління, науково-педагогічні працівники ВВНЗ та ВВП ЗВО, інструкторсько-викладацький склад НЦ;

об'єкти підготовки – військовослужбовці, державні службовці, працівники та резервісти ЗС України;

засоби, які забезпечують організацію підготовки – технічна база, ОВТ, матеріальні, фінансові та інші ресурси, що виділяються на підготовку тощо.

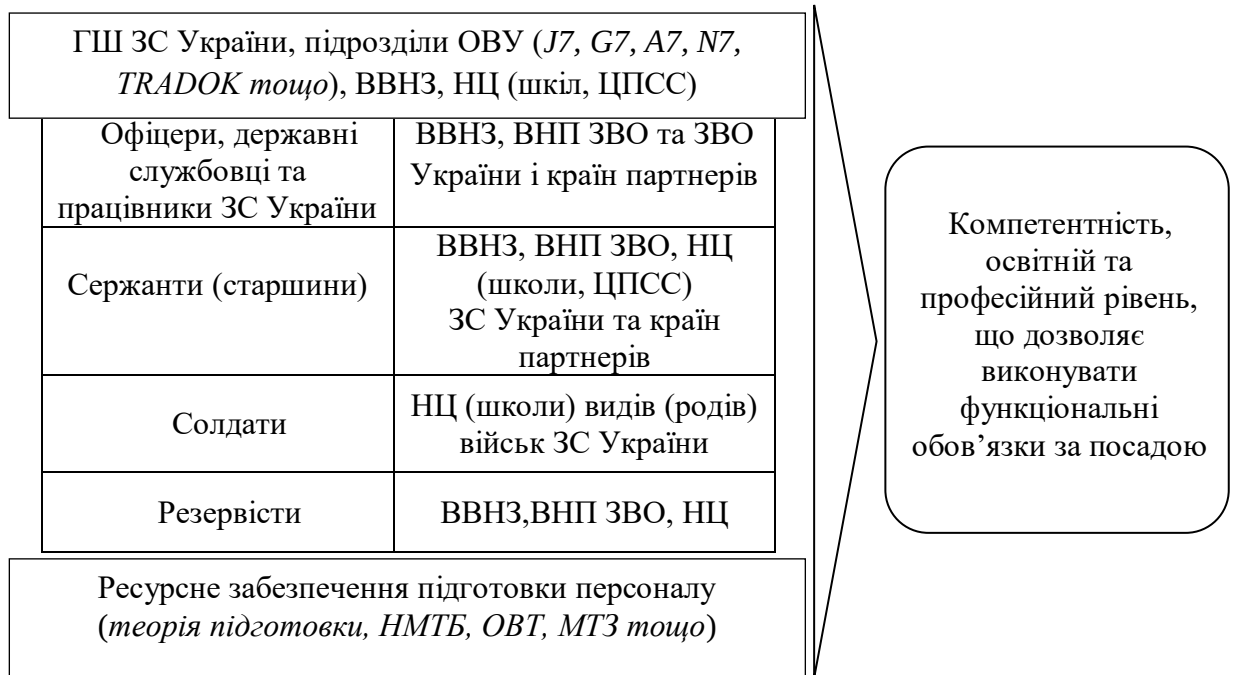

Рисунок 1- система підготовки персоналу.

1.8. Досягнення мети підготовки персоналу реалізується через закладені форми і методи підготовки.

Форми і методи підготовки – це способи впорядкування навчальної діяльності та засвоєння знань, формування вмінь та навичок персоналу.

Опираючись на форми і методи навчання, які застосовуються у підготовці у Збройних силах, при підготовки персоналу форми та методи навчання мають свої особливості:

1.9. Форми і методи підготовки персоналу.

Форма підготовки персоналу це зовнішня сторона організації процесу підготовки персоналу (освітнього процесу у ВВНЗ та навчально-виховного процесу у НЦ).

Форми підготовки персоналу:

навчання у ВВНЗ, ВВП ЗВО, ВКСС, НЦ для здобуття фахової передвищої або вищої освіти, військової (робітничої) професії;

підвищення кваліфікації (професійного) рівня всіх категорій персоналу;

семінари, круглі столи, тренінги тощо;

стажування (військове, флотське), практика (наукова, виробнича, педагогічна, ремонтна тощо);

індивідуальна (особиста) підготовка.

Форми і методи навчання, які застосовуються в підготовці у Збройних силах мають свої особливості:

метод підготовки персоналу – взаємопов’язана діяльність того, хто навчає з особами які навчаються. Ця діяльність спрямована на передачу і засвоєння знань, набуття умінь і формування навичок, виховання і загальний розвиток персоналу. Це – способи передачі і засвоєння знань.

Метод підготовки є одним з найважливіших компонентів процесу підготовки. Він є сполучною ланкою між визначеною метою та кінцевим результатом і виконує мотиваційну, навчальну, розвивальну, виховну, організаційну функції. Без відповідних методів підготовки неможливо реалізувати мету і завдання навчання, досягнути відповідних результатів.

Методи підготовки персоналу ЗС України розподіляються на: словесно-наочний, вправ, тренувальний, ситуативно-пізнавальний, пошуковий та творчий.

Їх сутність полягає:

словесно-наочного – у систематичному та послідовному доведенні керівником навчального матеріалу, показу (демонстрації) предметів, що вивчаються для отримання тими, хто навчається, нових знань та формування відповідної уяви. Застосовується переважно для проведення занять з предметів навчання у ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ та під час курсової підготовки;

вправ – у багаторазовому виконанні простих (нескладних) дій під керівництвом керівника, для закріплення отриманих знань та формування у тих, хто навчається, необхідних навичок. Застосовується переважно під час проведення занять з предметів навчання, тренувань тощо;

тренувального – у виконанні комплексних дій, у відповідності з визначеним керівником заняття алгоритмом (завчасно встановленим порядком), для формування необхідних умінь та навичок з метою забезпечення якісного злагодження військово-організаційних структур. Застосовується переважно під час курсової підготовки, проведення занять з предметів навчання, тренувань, навчань тощо;

ситуативно-пізнавального – у проведенні розгляду та обговоренні реальних (імовірних) воєнних дій (їх оперативних або тактичних епізодів), ознайомленні з досвідом управління військами (силами) у воєнних конфліктах та розвитку навиків інформаційно-аналітичної діяльності. Застосовується переважно під час курсової підготовки;

пошукового – у самостійному пошуку тими, хто навчається, інформації (оптимального варіанту дій) за напрямом, який визначив безпосередній начальник (керівник) для здобування додатково необхідних знань (виконання отриманого завдання). Застосовується переважно під час командно-штабних навчань (тренувань) у ВВНЗ, ВНП ЗВО;

творчого – у самостійному пошуку шляхів розв’язання проблемної ситуації (виконання поставленого завдання) для здобування глибоких та всебічних знань з використанням творчих та нестандартних підходів. Застосовується переважно під час воєнних ігор, командно-штабних навчань у ВВНЗ.

У структурі методів підготовки персоналу виділяються також прийоми:

прийом – це елемент методу, окремий крок, фазова дія в реалізації методу.

1.10. Визначені цією Настановою положення доцільно використовувати для розроблення керівних, планувальних, навчальних, методичних тощо документів в системі підготовки персоналу, які у подальшому отримують свій розвиток спільно з іншими документами з підготовки ЗС України (рисунок 2).

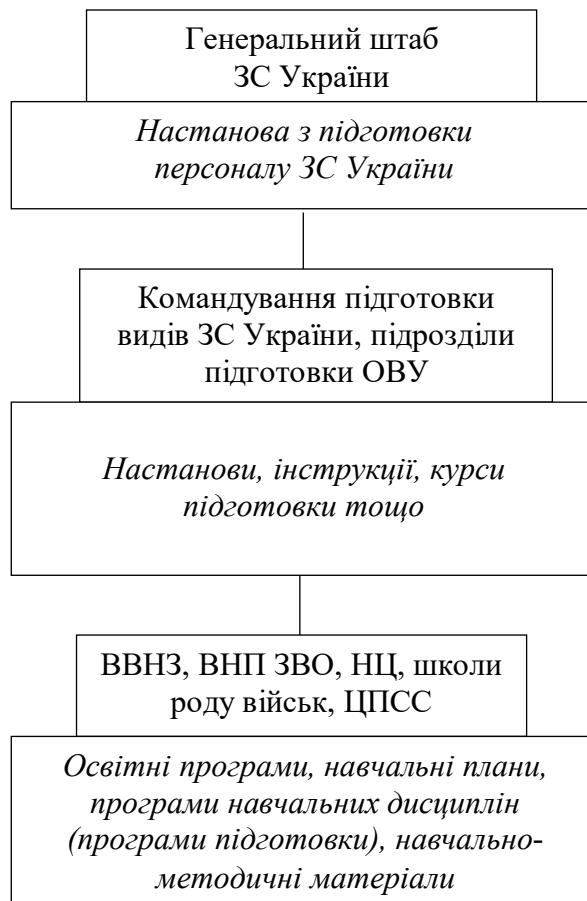

Рисунок 2 - перспективна ієрархічна система розроблення керівних та методичних документів з підготовки персоналу.

1.11. Для організації та керівництва підготовкою персоналу суб'єкти її підготовки наділяються відповідними повноваженнями та відповідальністю, які розкриті у 8 розділі Настанови.

1.12. Прогнозованим (кінцевим) результатом є стратегія розвитку системи підготовки персоналу, яка узгоджена зі Стратегією воєнної безпеки та дозволяє забезпечити готовність ЗС України до виконання завдань за призначенням у складі Сил оборони держави.

2. ПІДГОТОВКА ОФІЦЕРІВ

2.1. Підготовка офіцерів для ЗС України здійснюється у ВВНЗ (ВНП ЗВО), включає вищу освіту та професійну військову освіту (додаток 1).

У ЗС України функціонують ВВНЗ (університет, академії, військові інститути) і військові навчальні підрозділи ЗВО, які здійснюють підготовку курсантів на тактичному рівні. Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, здійснює підготовку слухачів (офіцерів) на оперативно-тактичному (оперативному), оперативно-стратегічному (стратегічному) рівнях та курсантів окремої спеціальності на тактичному рівні (далі: курсанти і слухачі – військові фахівці) (додаток 2).

2.2. У ВВНЗ (ВНП ЗВО) здійснюється підготовка військових фахівців з відповідними ступенями вищої освіти за переліком спеціальностей, що визначені Кабінетом Міністрів України.

Вона здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими програмами, на рівнях вищої освіти, які визначаються Законом України “Про вищу освіту”.

2.3. Основні завдання ВВНЗ (ВНП ЗВО), в системі вищої освіти, визначені Законом України “Про вищу освіту”.

Враховуючи те, що ВВНЗ (ВНП ЗВО) мають специфічні умови навчання, додатковими завданнями з підготовки військових фахівців є:

провадження освітньої діяльності, що забезпечує підготовку військових фахівців відповідного ступеня вищої освіти за обраними ними спеціальностями;

для університетів, академій, інститутів – провадження наукової діяльності в інтересах ЗС України шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки науково-педагогічних (наукових) кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі;

виконання державного замовлення на підготовку військових фахівців, міжнародних договорів про підготовку військових фахівців іноземних держав;

здійснення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу;

здійснення підготовки цивільних осіб (студентів) за кошти фізичних (юридичних) осіб;

проведення військово-патріотичного виховання молоді.

2.4. **Освітня складова** забезпечує здобуття вищої та післядипломної освіти, задоволення інших освітніх потреб військових фахівців. Вона реалізується через освітній процес та здійснюється на підставі ліцензій на провадження освітньої діяльності і передбачає видачу випускникам ВВНЗ (ВНП ЗВО) документів про вищу та післядипломну освіту за акредитованими освітніми програмами (Додаток 3).

Підготовка військових фахівців у ВВНЗ (ВНП ЗВО) – комплексне проведення навчальної, методичної, наукової (науково-технічної), організаційної, виховної та іншої роботи науково-педагогічними, педагогічними працівниками з метою виконання замовлення відповідно до прийнятих стандартів вищої освіти на підготовку військових фахівців зі ступенем сформованості у кожного з них визначених компетентностей.

Освітній процес у ВВНЗ (ВНП ЗВО) забезпечує можливість здобуття військовими фахівцями компетентностей у сферах, необхідних для професійної діяльності та їх інтелектуального, морального, духовного, естетичного і фізичного розвитку.

Формами здобуття вищої освіти у ВВНЗ (ВНП ЗВО) є: очна та заочна.

2.5. Важливою умовою ефективності підготовки військових фахівців є вміле та логічне застосування форм і методів навчання. Вони являють собою організаційну складову процесу підготовки.

Основною складовою освітнього процесу у ВВНЗ (ВНП ЗВО) є навчальна діяльність, яка включає в себе заходи командування ВВНЗ (ВНП ЗВО) та його структурних підрозділів, науково-педагогічних працівників з питань підготовки за фахом курсантів, слухачів, студентів, ад'юнктів, організації і науково-методичного забезпечення всіх видів навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, проведення їх атестування.

Навчальна діяльність у ВВНЗ (ВНП ЗВО) проводиться в таких організаційних формах: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи.

Основними видами навчальних занять у ВВНЗ (ВНП ЗВО) є: лекція, семінарське, групове, практичне, лабораторне заняття, групова вправа, тренування, індивідуальне заняття, тактичне (тактико-спеціальне, тактико-стройове) заняття та навчання, КІПН та воєнна (воєнно-спеціальна) гра, консультація. У ВВНЗ (ВНП ЗВО) можуть встановлюватися інші види навчальних занять.

Визначення, зміст та методи проведення навчальних занять у ВВНЗ (ВНП ЗВО) наведені у відповідних нормативних документах Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України.

2.6. Ця Настанова надає загальну інформацію щодо використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при дистанційному навчанні, які можуть бути використані в освітньому процесі.

Дистанційне навчання має такі форми занять:

чат-заняття – навчальні заняття, які здійснюються з використанням чат-технологій. Чат-заняття проводяться синхронно, тобто всі учасники мають одночасний доступ до чату. У рамках багатьох дистанційних навчальних закладів діє чат-школа, у якій за допомогою чат-кабінетів організовується діяльність дистанційних викладачів і студентів;

веб-заняття – дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми й інші форми навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій і інших можливостей інтернету.

Для веб-занять використовуються спеціалізовані освітні веб-форуми - форма роботи користувачів з певної теми або проблеми за допомогою записів, що залишаються на одному із сайтів із установленою на ньому відповідною програмою.

Від чат-занять веб-форуми відрізняються можливістю більше тривалої (багатоденної) роботи й асинхронним характером взаємодії курсантів та викладачів.

Телеконференції проводяться з використанням електронної пошти, під час якої навчальні матеріали висилаються поштою тим, хто навчається.

У системі дистанційного навчання виділяються 4 типи суб'єкта:

а) слухач (курсант, офіцер, студент) – той, хто навчається;

б) тьютор – той, хто навчає;

в) організатор – той, хто планує навчальну діяльність, розробляє програми навчання, займається розподілом слухачів за групами і навчальним навантаженням на тьюторів, вирішує різні організаційні питання;

г) адміністратор -той, хто забезпечує стабільне функціонування системи, вирішує технічні питання, стежить за динамікою та статистикою роботи системи.

2.7. Крім методів проведення занять, які прийняті у ЗС України, у Настанові акцентується увага на методи підготовки військових фахівців у ВВНЗ держав - членів НАТО.

Умовно вони поділяються на пасивні, активні й інтерактивні методи навчання.

Пасивні методи – це навчання, у процесі якого викладач є головною дійовою особою, яка керує ходом заняття, а ті, хто навчається, виступають у ролі пасивних слухачів, підпорядкованих директивам викладача (рисунк 3).

Зв'язок між ними здійснюється за допомогою опитувань, самостійних, контрольних робіт, тестів тощо

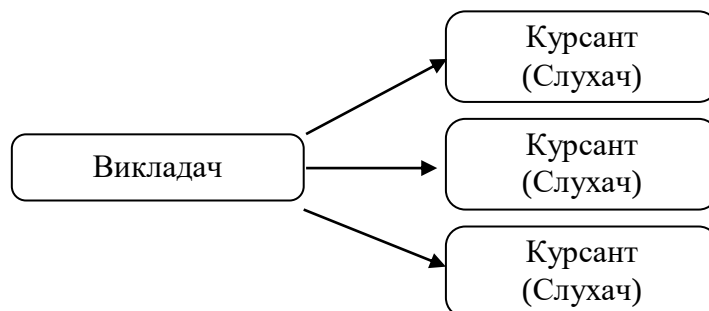

Рисунок 3 -схема взаємодії під час пасивного навчання.

З огляду на ефективність засвоєння навчального матеріалу, пасивні методи є малопродуктивними, однак вони мають деякі переваги:

відносно проста підготовка до заняття з боку викладача;

можливість викладання великого обсягу навчального матеріалу за обмежений час;

можливість працювати з великою аудиторією.

Цей метод допускає авторитарне нав'язування навчальної інформації, тому його доцільно застосовувати для лекцій з декількома навчальними групами, для дистанційного навчання тощо.

Активні методи – це навчання, у процесі якого ті хто навчається та той, хто навчає взаємодіють один з одним. Слухачі тут не пасивні, а активні учасники (рисунок 4).

Активні методи переважно акцентують на демократичному стилі.

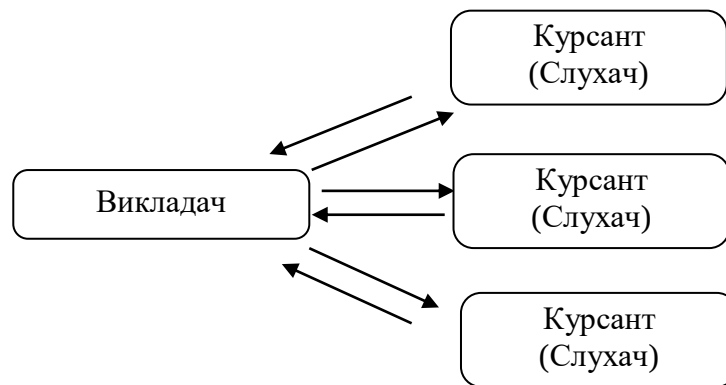

Рисунок 4- схема взаємодії під час активного навчання.

Інтерактивні методи – форма навчання, у процесі якої слухач і викладач перебувають у режимі бесіди, діалогу. Це співпраця, взаємонавчання: “викладач – курсант (слухач), курсант (слухач) – курсант (слухач)”. При цьому вони – рівноправні, рівнозначні суб’єкти навчання (рисунок 5).

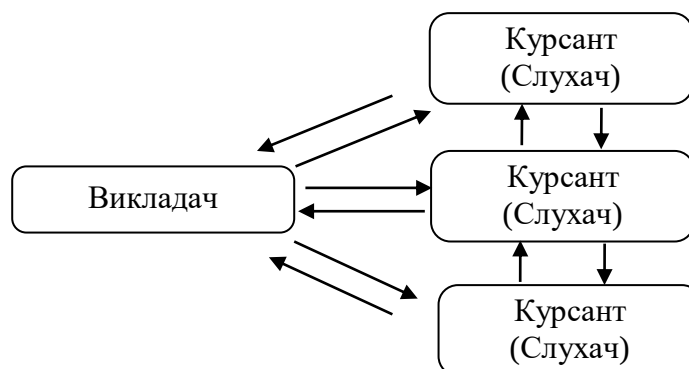

Рисунок 5 - схема взаємодії під час інтерактивного навчання.

Інтерактивна взаємодія виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою. Під час такого спілкування військові фахівці вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, ухвалювати обґрунтовані рішення.

На відміну від активних методів, інтерактивні методи орієнтовані на ширшу взаємодію слухачів не тільки з викладачем, а й одне з одним, на домінування активності тих, хто навчається у процесі навчання. Роль викладача на інтерактивних заняттях зводиться до направлення діяльності слухачів на досягнення мети заняття.

Отримання знань, формування вмінь і навичок, розвиток особистісних якостей, набуття певних компетентностей особистості курсанта (слухача) є найефективнішими, якщо в освітньому процесі використовують інтерактивні форми і методи.

За допомогою інтерактивних технологій ті, хто навчаються мають змогу:
аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу й у такий спосіб зробити процес засвоєння знань доступнішим;

навчитися формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити власну позицію, аргументувати й дискутувати;

навчитися слухати іншу людину, поважати альтернативну думку;

моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації, їх моделювання;

вчитися будувати конструктивні взаємини у групі, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути діалогу та консенсусу;

розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт.

Інтерактивне навчання уможливорює значне збільшення відсотка засвоєння матеріалу, бо впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття та волю (рисунк 6).

Рисунок 6 - рівень засвоювання навчального матеріалу.

Як видно зі схеми піраміди навчання, найменших результатів можна досягти за умов пасивного навчання (лекція – 5 %, читання – 10 %, зорове і слухове сприймання – 20 %, демонстрація – 30 %), а найбільших – інтерактивного (групова дискусія – 50 %, практичні вправи – 75 %, навчання інших або негайне застосування знань – 90 %).

Принципами інтерактивного навчання є:

принцип активності. Для досягнення поставленої мети кожен слухач має брати активну участь у процесі спілкування і активно взаємодіяти з іншими;

принцип відкритого зворотного зв'язку. Забезпечення можливості висловлення учасниками групи думок, ідей чи заперечень щодо поставлених завдань. Саме завдяки активному використанню зворотного зв'язку учасники групи дізнаються, як інші люди сприймають їхню манеру спілкування, стиль мислення, особливості поведінки;

принцип експериментування. Забезпечення активного пошуку слухачами нових ідей і шляхів вирішення поставлених завдань. Цей принцип дуже важливий і як зразок стратегії поведінки в реальному житті, і як поштовх до розвитку творчості й ініціативи особистості;

принцип довіри у спілкуванні. Саме на це спрямовано спеціальну організацію групового простору в ході проведення занять: зазвичай використовуваний у роботі прийом розташування слухача і викладача по колу обличчям один до одного, для того щоб змінити у слухачів стереотипну установку й уявлення про те, як повинні проводити й організовувати заняття і яку роль у них має відігравати викладач;

принцип рівності позицій. Він означає, що викладач не прагне нав'язати слухачам своєї думки, а діє разом та нарівні з ними. Своєю чергою, кожен слухач має змогу побувати у ролі організатора, лідера.

Найпопулярніші інтерактивні методи, які використовуються під час підготовки фахівців у ВВНЗ держав - членів НАТО:

- відпрацювання навичок;
- робота у групах;
- інтерактивні презентації;
- дискусії;
- мозкові штурми;
- рольові ігри;
- аналіз історій і ситуацій.

Докладніший опис цих методів є у відповідних джерелах.

2.8. Основним способом засвоєння навчального матеріалу є самостійна робота курсантів (слухачів). Вона здійснюється з метою відпрацювання та засвоєння навчального матеріалу, закріплення та поглиблення знань, умінь та навичок; виконання індивідуальних завдань з навчальних дисциплін (курсіві роботи (проекти), розрахунково-графічні роботи, реферати тощо), воєнно-наукових і кваліфікаційних робіт; підготовки до майбутніх занять та

контрольних заходів; формування самостійності та ініціативи в пошуку та набутті знань.

Виконання індивідуальних завдань з навчальної дисципліни є невід'ємною складовою самостійної роботи курсанта (слухача). Вони сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, закріпленню і узагальненню отриманих знань, формуванню вмінь для комплексного вирішення відповідних професійних завдань.

2.9. Практична підготовка військових фахівців є необхідним компонентом військово-професійної підготовки у ВВНЗ (ВНП ЗВО). Основними видами практичної підготовки є: первинна військово-професійна підготовка, навчальна, військова, ремонтна, корабельна, лікарська, педагогічна, наукова та інші види практики курсантів, слухачів, ад'юнктів, льотне навчання курсантів, льотна підготовка слухачів, військове (флотське) стажування курсантів та слухачів.

Конкретні види і тривалість практичної підготовки військових фахівців визначаються навчальними планами ВВНЗ (ВНП ЗВО).

Враховуючи зростаючі вимоги щодо професіоналізації військової освіти і підготовки військових фахівців, використання у їх підготовці методів і стандартів НАТО¹ та підвищення рівня готовності курсантів до виконання обов'язків на первинних офіцерських посадах одним з видів практичної підготовки є посилена підготовка курсантів-випускників ВВНЗ (ВНП ЗВО) тактичного рівня.

Вона організовується та проводиться замовниками на підготовку військових фахівців, як правило, у НЦ (школах) із залученням офіцерів з військ. До її проведення, за рішенням керівника ВВНЗ (ВНП ЗВО) та погодженням із замовниками, можуть залучатись науково-педагогічні працівники ВВНЗ (ВНП ЗВО).

2.10. Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку в освітньому процесі. У ВВНЗ (ВНП ЗВО) використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, самоконтроль, семестровий, підсумковий.

Організація, порядок та особливості проведення контрольних заходів визначається ВВНЗ (ВНП ЗВО) відповідно до навчальних планів. Атестація випускників ВВНЗ (ВНП ЗВО) проводиться відповідно до вимог законодавства.

2.11. Професійна військова складова підготовки військових фахівців у ВВНЗ (ВНП ЗВО) забезпечується вивченням навчальних дисциплін, які формують фахові компетенції.

¹У США та Канаді випускники ВВНЗ після навчання отримують вищу освіту, ступінь бакалавра і загальну військову освіту. Однак перед призначенням на посаду всі офіцери проходять курс спеціалізації у школах родів військ і служб за обраною спеціальністю терміном від 4 до 8 тижнів.

Однією з форм підготовки за професійно військовою складовою є навчання громадян України, які мають ступінь вищої освіти не нижче “бакалавр”, на фаховому курсі професійної військової освіти (взвод) (L-1B) (додаток 2).

Підготовка офіцерського складу стратегічного та оперативного рівнів проводиться на курсах професійної підготовки вищого керівного складу стратегічного рівня (L-4) і курсах офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня (L-3), командно-штабних курсах видів Збройних Сил України (L-2) в системі курсової підготовки та підвищення кваліфікації при Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського.

При ВВНЗ (ВНП ЗВО) підготовка проводиться на фаховому курсі професійної військової освіти (рота) (L-1C). (розділ 7 Настанови).

2.12 Підготовка докторів філософії та докторів наук ВВНЗ (ВНП ЗВО, наукової установи, ЗВО) здійснюється на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти для здобуття ступеня вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук).

Підготовка здобувачів ступеня доктора філософії здійснюється:

в ад'юнктурі (аспірантурі) ВВНЗ (ВНП ЗВО, наукової установи, ЗВО) за очною або заочною формою навчання;

поза ад'юнктурою (аспірантурою) – для осіб, які професійно проводять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи у відповідному ВВНЗ (ВНП ЗВО, науковій установі, ЗВО).

Підготовка здобувачів ступеня доктора наук здійснюється:

в докторантурі ВВНЗ (ВНП ЗВО, наукової установи, ЗВО) за очною формою навчання;

шляхом самостійної підготовки їх наукових досягнень до захисту.

Підготовка здобувачів ступеня доктора філософії в ад'юнктурі (аспірантурі) здійснюється за освітньо-науковою програмою та навчальним планом, що затверджуються вченою радою закладу вищої освіти (наукової установи) для кожної спеціальності.

Протягом строку навчання в ад'юнктурі (аспірантурі) ад'юнкт (аспірант) зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, та захистити дисертацію.

Підготовка здобувачів ступеня доктора наук у докторантурі здійснюється з метою завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів та/або для підготовки публікацій до захисту для здобуття ступеня доктора наук.

Більш детально питання вступу, підготовки та захисту результатів наукових досліджень визначені відповідними нормативними та відомчими документами.

3. ПІДГОТОВКА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ЗА ПРОГРАМОЮ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ

3.1. З метою забезпечення ЗС України необхідною кількістю військовонавчених людських ресурсів для виконання військового обов'язку в запасі, проходження військової служби за контрактом або за призовом осіб офіцерського складу, проходження служби у військовому резерві ЗС України здійснюється військова підготовка громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу (далі – підготовка офіцерів запасу).

Вона проводиться на добровільних засадах для громадян України, які мають або здобувають ступінь вищої освіти не нижче бакалавра, придатні до військової служби за станом здоров'я та морально-діловими якостями.

3.2. Підготовка офіцерів запасу здійснюється у ВВНЗ та ВВП ЗВО (факультетах і кафедрах військової підготовки, кафедрах медицини катастроф та військової медицини).

Перелік ВВНЗ та ЗВО, на базі яких проводиться підготовка громадян за програмою підготовки офіцерів запасу, визначається постановою Кабінету Міністрів України та відповідним наказом Міністерства оборони України. Підпорядкування КВП ВВНЗ (ВВП ЗВО) органам військового управління визначається наказом Міністерства оборони України.

3.3. Підготовка офіцерів запасу триває два роки. Її загальний порядок визначається Постановою Кабінету Міністрів України, відомчими розпорядчими документами Міністерства освіти та науки України, Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України.

Загальна схема підготовки така:

1. Заняття проводяться один раз на тиждень в межах 9-годинного навчального дня (з яких 6-7 годин - навчальні (аудиторні) заняття, 2-3 години – самостійна робота) методом проведення “військового дня”.

2. За роками підготовка здійснюється:

перший рік навчання:

перший семестр – підготовка солдата;

другий семестр – підготовка командира відділення;

після завершення вивчення теоретичної складової (після закінчення студентами першого року навчання) проводяться комплексні практичні заняття на базі військових частин та ВВНЗ за рахунок часу, відведеного на їх канікулярну відпустку. Тривалість цих занять складає не менше трьох тижнів;

другий рік навчання:

перший семестр – підготовка командира взводу;

другий семестр – підготовка командира взводу та загальні засади ротної тематики.

Після завершення другого року навчання із студентами проводиться навчальний збір.

3. Загальний час на підготовку громадян України за програмами підготовки офіцерів запасу складає до 4 місяців.

3.4. Проведення навчального збору з громадянами України, які проходять військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу.

Завершальним етапом військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу є навчальний збір. Він проводиться під час канікулярної відпустки студентів тривалістю 30 діб у військових частинах (на кораблях), або у ВВНЗ, ВВП ЗВО, які мають польову навчальну матеріально-технічну базу для проведення практичної складової навчання.

На час його проведення на громадян України поширюються права та обов'язки, встановлені актами законодавства для військовозобов'язаних.

Після проходження програми навчального збору та складання випускного екзамену громадяни України в урочистих умовах складають Військову присягу (крім тих, хто її вже склав) згідно з порядком, установленим Статутом внутрішньої служби ЗС України.

3.5. Контроль за організацією та проведенням військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу здійснює Генеральний штаб ЗС України та органи військового управління у підпорядкуванні яких знаходяться КВП ВВНЗ (ВВП ЗВО).

З метою якісної організації проведення комплексних практичних занять та навчального збору:

Генеральний штаб Збройних Сил України затверджує розподіл місць їх проведення;

керівник органів військового управління у підпорядкуванні яких знаходяться ВВНЗ (ВВП ЗВО), організовують роботу щодо своєчасного оформлення замовлень від керівників закладів вищої освіти на проведення навчальних зборів та видання відповідних розпоряджень та вказівок військовим частинам (підрозділам), згідно з розподілом місць проведення навчальних зборів щодо забезпечення заходів, пов'язаних із проведенням комплексних практичних занять та навчальних зборів. У разі проведення комплексних практичних занять на базі інших військових формувань складаються відповідні договори;

керівники органів військового управління, у підпорядкуванні яких є військові частини (підрозділи), на базі яких сплановано проведення комплексних практичних занять, організовують роботу щодо забезпечення їх проведення на підставі заявок від керівництва ВВП ЗВО;

Відповідальними за організацію та якісне їх проведення, за навчання та виховання громадян України, які прибули на навчальний збір є командири військових частин (кораблів) та керівники ВВНЗ (ВВП ЗВО), на базі яких організовується проведення навчальних зборів.

Вони:

призначають начальника навчального збору;

здійснюють підготовку та проведення навчального збору;
розміщують громадян України та здійснюють організацію їх всебічного забезпечення відповідно до за встановлених норм (крім виплати стипендій для здобувачів вищої освіти);
виділяють зброю, військову техніку, військове навчальне майно, боеприпаси, моторесурси, пально-мастильні та інших витратні матеріали, необхідні для забезпечення проведення навчального збору;
призначають начальника навчального збору, його заступників для роботи з особовим складом, з озброєння, тилу, а також командирів навчальних рот;
організують та проводять складання громадянами України Військової присяги.

Керівник ВВНЗ (ВНП ЗВО), у якому проходять військову підготовку громадяни України:

забезпечує своєчасне й організоване прибуття громадян України, які проходять військову підготовку, до військової частини, ВВНЗ (ВНП ЗВО);
розробляє план проведення навчального збору з громадянами України, які проходять військову підготовку, і забезпечує якісне проведення занять;
проводить інструкторсько-методичне заняття з науково-педагогічними працівниками, які залучаються для проведення навчального збору;
здійснює контроль за підготовкою науково-педагогічних працівників до занять і якістю їх проведення;
організовує проведення випускних екзаменів.

4. ПІДГОТОВКА СЕРЖАНТСЬКОГО (СТАРШИНСЬКОГО) СКЛАДУ

4.1. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації сержантського (старшинського) складу здійснюється у ВВНЗ (ВНП ЗВО), військових коледжах сержантського складу, НЦ, центрах підготовки сержантського складу, школах підготовки спеціалістів ЗС України.

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації (далі – підготовка) проводиться за чотирма напрямками (Додаток 4):

- командним;
- інструкторським;
- штабним;
- логістичним.

4.2. Підготовка за командним напрямком діяльності передбачає чотири рівні:

базовий рівень передбачає проходження двох складових підготовки:

курс лідерства у центрах підготовки сержантського складу терміном до 1 місяця;

курс фахової підготовки за визначеною ВОС у видових НЦ або школах підготовки спеціалістів терміном до 2 місяців. Для військовослужбовців ССПО -проведення кваліфікаційного курсу;

середній рівень передбачає проходження курсу лідерства у центрах підготовки сержантського складу терміном до 2 місяців та у військових коледжах сержантського складу терміном 2 роки (3 місяці);

підвищений та вищий рівні передбачає навчання на курсах лідерства у НУОУ терміном до 2 місяців.

4.3. Підготовка інструкторів навчальних підрозділів здійснюється за відповідними програмами на курсах підготовки інструкторів у центрах підготовки сержантського складу за такими рівнями: базовий; підвищений; академічний.

Базовий рівень – перший рівень підготовки інструктора, який дозволяє йому виконувати обов'язки на посаді інструктора (старшого інструктора) навчального взводу (групи) та йому рівних у навчальних центрах, проводити індивідуальну підготовку військовослужбовців рядового, сержантського складу, заняття з практичним виконанням вправ стрільб, водіння, керування роботами щодо ремонту та обслуговування озброєння та військової техніки, виконання нормативів.

Підвищений рівень – другий рівень підготовки інструктора, який дозволяє йому виконувати обов'язки на посаді старшого інструктора взводу (групи), сержанта-інструктора навчальної роти та йому рівних, циклової комісії, військового коледжу сержантського складу та центру підготовки сержантського складу, проводити індивідуальну підготовку військовослужбовців сержантського і старшинського складу, інструкторів базового рівня, курси лідерства базового та середнього рівнів, підготовку малих підрозділів (відділення, група, взвод).

Академічний рівень – вищий рівень підготовки інструктора, який дозволяє йому виконувати обов’язки на посаді головного старшини – інструктора навчального батальйону та йому рівних, і вище, заступника та начальника центру підготовки сержантського складу, посадах у відділеннях планування та організації навчального процесу центрів підготовки сержантського (старшинського) складу, проводити підготовку інструкторів середнього та академічного рівнів, курси лідерства підвищеного та вищого рівнів, розробляти навчальні програми курсів підготовки рядового, сержантського і старшинського складу, навчально-методичні матеріали до них та для проведення оцінювання рівня підготовки особового складу, брати участь в оцінюванні тих, хто навчається у підпорядкованих підрозділах та кваліфікаційних комісіях в інших військових частинах.

4.4. Підготовка за штабним напрямком діяльності здійснюється в два етапи:

перший – курс штабних сержантів тактичного рівня, який є загальним для всього сержантського складу. Він надає сержантові необхідні знання, вміння та навички для виконання ним функцій та завдань в структурних підрозділах штабу батальйону (бригади) з урахуванням процедур прийняття рішень (MDMP);

другий – підвищення кваліфікації сержантського складу за трьома окремими напрямками діяльності (кадрове забезпечення, підготовка, морально-психологічне забезпечення) у ВВНЗ (ВНП ЗВО) та НУОУ.

4.5. Підготовка за логістичним напрямком діяльності здійснюється у НЦ та у військових коледжах сержантського складу.

Підготовка військовослужбовців для призначення на посади сержантського і старшинського складу, які передбачають наявність рівня освіти за освітньо-професійним рівнем “фаховий молодший бакалавр”, здійснюється у військових коледжах сержантського складу та відділенні військової підготовки ВВНЗ з терміном до двох років. Для військовослужбовців сержантського і старшинського складу, які мають освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем “молодший бакалавр” і вище підготовка здійснюється у військових коледжах до трьох місяців.

Решта фахівців зі спеціальностей, які не передбачають наявності рівня освіти за освітньо-професійним рівнем “фаховий молодший бакалавр” готуються у навчальних центрах.

4.6. З сержантським (старшинським) складом, який має бойовий досвід і тривалий час виконує обов’язки за посадою (без відповідної підготовки у навчальних центрах), проводиться підсумковий контроль (перевірка рівня знань, практичних вмінь та навичок). Порядок його проведення визначений Методичними рекомендаціями щодо порядку проведення у навчальних центрах підсумкового контролю (перевірки рівня знань, практичних вмінь та навичок) з рядовим та сержантським (старшинським) складом, який має бойовий досвід та тривалий час виконує обов’язки за посадою, яка затверджена начальником Генерального штабу Збройних сил України.

5. ПІДГОТОВКА РЯДОВОГО СКЛАДУ

5.1. Підготовка (перепідготовка, підвищення кваліфікації) рядового складу проводиться у НЦ ЗС України та школах підготовки спеціалістів, основною метою діяльності яких є забезпечення умов, необхідних для оволодіння військовослужбовцями знаннями, уміннями і навичками у військовій діяльності, розвитку компетентності та професіоналізму, необхідних для виконання службових обов'язків відповідно до займаної посади.

Підготовка військових фахівців у НЦ (школах) – це комплексне проведення навчальної, методичної, організаційної, виховної та іншої роботи інструкторсько-викладацьким складом для виконання замовлення відповідно до стандартів (програм) підготовки.

Структура та чисельність особового складу НЦ (школи) визначається відповідно до Типових нормативів для розроблення штатів, що розробляються Генеральним штабом ЗС України.

5.2. Підготовка військовослужбовців за військово-обліковими спеціальностями, які малозатребувані для потреб ЗС України, проводиться у навчальних центрах за спеціальностями згідно з Відомостями допустимої заміни рядового, сержантського і старшинського складу, які розробляється Генеральним штабом ЗС України.

У разі відсутності таких (допустимих заміни), підготовка фахівців здійснюється у військових частинах на спеціальних курсах шляхом проведення заходів фахової теоретичної і практичної підготовки військовослужбовців за програмою бойової підготовки до проходження військової служби на конкретній посаді з використанням штатного озброєння і військової техніки.

5.3. Основними напрямками діяльності НЦ є:

- підготовка рядового, сержантського (старшинського) складу;
- підвищення кваліфікації (професійного) рівня підготовка рядового, сержантського (старшинського) складу;
- підготовка резервістів;
- підготовка мобілізаційного резерву.
- організація навчально-виховного процесу;
- обрання форм та методів навчання;
- навчально-виховна, методична діяльність;
- матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу;
- забезпечення належної якості професійного навчання та виховання військовослужбовців.

5.4. Основними завданнями НЦ є:

оволодіння військовослужбовцями військово-обліковою і суміжною спеціальностями, підготовка їх до виконання обов'язків за посадами у повсякденній діяльності та в умовах ведення бойових дій, виконання інших завдань як самостійно, так і в складі підрозділів;

опанування особовим складом нових зразків озброєння і військової техніки, набуття знань, умінь та навичок щодо їх експлуатації і підтримання в готовності до застосування, дотримання вимог безпеки;

удосконалення бойового (польового, повітряного та морського) вишколу; виховання у військовослужбовців високих морально-бойових якостей, відданості та почуття відповідальності за захист Батьківщини.

5.5. Школи підготовки спеціалістів входять до навчальних центрів та мають типові курсові або взводні (групні) структури.

Основними завданнями школи є:

підготовка за окремими вузькопрофільними спеціальностями, які потребують значного фінансового ресурсу та підвищеної кваліфікації інструкторсько-викладацького складу;

проведення підвищення кваліфікації;

сертифікацію військовослужбовців за кваліфікаційними рівнями;

акумулювання досвіду застосування за напрямком підготовки та його розповсюдження у військах (силах);

організація методичної роботи в інтересах військ (сил), розроблення методичних посібників та довідників за напрямками підготовки.

5.6. До підготовки у НЦ (школах) висуваються вимоги:

відповідність спрямованості та змісту навчання стандартам підготовки;

персональна відповідальність командирів усіх рівнів за планування підготовки та якість проведення навчально-виховного процесу, а військовослужбовців усіх категорій – за рівень особистої підготовки;

урахування в практиці навчання особового складу досвіду війн та збройних конфліктів, передового досвіду підготовки військ (сил), у тому числі збройних сил провідних країн світу;

ефективне та раціональне використання навчальної матеріально-технічної бази, навчального часу та виділених ресурсів на організацію навчально-виховного процесу;

пріоритетне використання в процесі підготовки передових, науково обґрунтованих форм і методів навчання, комп'ютерних, навчально-тренувальних засобів (тренажерних комплексів) і моделюючих систем, спроможних імітувати сучасне бойове середовище;

створення умов, за яких військовослужбовці будуть прагнути до свідомого, активного та самостійного оволодіння навчальним матеріалом.

5.7. Підготовка у НЦ (школах) проводиться за принципами:

системність та послідовність навчання (“від простого до складного”);

максимальне наближення умов навчання до обстановки реального бою;

колективний та індивідуальний підхід до навчання;

зв'язок теорії і практики у підготовці військовослужбовців;

єдність військового навчання та виховання.

5.8. Змінний склад НЦ комплектується:

військовослужбовцями військової служби за контрактом (направляються з військових частин);

кандидатами для проходження військової служби за контрактом (направляються з військових комісаріатів (територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки);

військовослужбовцями строкової військової служби;

молодим поповненням (призвані з військових комісаріатів (територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки).

Військовослужбовці військової служби за контрактом допускаються на навчання за висновком кваліфікаційної комісії, яка створюється у навчальному центрі.

Особовий склад строкової військової служби допускається на навчання після ретельного відбору та медичного огляду, за висновками військово-лікарської комісії щодо придатності їх до навчання.

Порядок добору та комплектування НЦ змінним складом щорічно визначається директивами Генерального штабу ЗС України та уточнюється розпорядженнями заступника начальника Генерального штабу ЗС України.

5.9. Підготовка (перепідготовка) рядового складу передбачає:

базову загальновійськову підготовку;

фахову підготовку за визначеною ВОС;

підвищення кваліфікації.

5.10. Базова загальновійськова підготовка рядового складу призначена для набуття особами первинних знань, умінь та навичок, необхідних для виконання обов'язків військової служби, і проводиться для:

військовослужбовців військової служби за контрактом – у Школах загальновійськової підготовки (строком до 3 місяців);

військовослужбовців строкової військової служби – у визначених НЦ ЗС України (строком до одного місяця).

До підготовки залучаються прийняті (призвані) на військову службу військовими комісаріатами (територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки) особи, які раніше не проходили військової служби.

Програма базової загальновійськової підготовки розробляється Генеральним штабом ЗС України.

З прибуттям особового складу до навчального підрозділу, кваліфікаційною комісією НЦ (навчальною військовою частиною, Школою загальновійськової підготовки) (далі – кваліфікаційна комісія) протягом 3 діб проводяться заходи вхідного контролю відповідно до Рекомендацій щодо порядку проведення вхідного, проміжного та підсумкового контролю, які розробляються органами військового управління, в підпорядкуванні якого є навчальні центри.

В основу проведення Курсу підготовки покладено модульний принцип відпрацювання предметів підготовки, тобто предмети підготовки та тематика

проведення занять добирається з урахуванням їх змістовного поєднання з метою отримання максимальної ефективності проведених занять з визначених предметів навчання.

Після завершення підготовки видається:

військовослужбовцям військової служби за контрактом (з терміном навчання до 3 місяців) – свідоцтво про проходження базової загальновійськової підготовки та посвідчення за спеціальністю “стрілець”;

військовослужбовцям строкової військової служби (з терміном навчання до 1 місяця) – свідоцтво про проходження базової загальновійськової підготовки.

5.11. Фахова підготовка проводиться з усім особовим складом (військовослужбовцями військової служби за контрактом, строкової військової служби та резервістами) для оволодіння ними знаннями та навиками за визначеною військово-обліковою спеціальністю. Підготовка охоплює весь комплекс теоретичних знань, практичних вмінь та навичок, необхідних військовослужбовцеві для подальшого проходження служби у військах (силах).

Строки навчання визначаються Програмами (стандартами) підготовки, які розробляють навчальні центри, на підставі кваліфікаційних вимог замовника на підготовку спеціалістів, та затверджують відповідний керівник органів військового управління.

Після прибуття особового складу до навчального підрозділу кваліфікаційною комісією протягом 2-3 діб проводяться заходи вхідного контролю відповідно до Рекомендацій щодо порядку проведення вхідного, проміжного та підсумкового контролю, який розробляє орган військового управління, в підпорядкуванні якого є навчальні центри.

З рядовим складом, який має бойовий досвід і тривалий час виконує обов'язки за посадою (без відповідної підготовки у навчальних центрах), проводиться підсумковий контроль (перевірка рівня знань, практичних вмінь та навичок). Порядок його проведення визначений Методичними рекомендаціями щодо порядку проведення у навчальних центрах підсумкового контролю (перевірки рівня знань, практичних вмінь та навичок) з рядовим та сержантським (старшинським) складом, який має бойовий досвід та тривалий час виконують обов'язки за посадою, затвердженими начальником Генерального штабу Збройних Сил України 15.07.2020.

Структурою підготовки військовослужбовців військової служби за контрактом передбачено:

підготовку за фахом – до 70 % навчального часу;

оволодіння суміжною спеціальністю – до 20% навчального часу;

навчання діям в складі екіпажу (обслуги) – до 10% навчального часу.

Суміжні спеціальності та додаткові види зброї та ОВТ для вивчення визначаються керівниками органів військового управління, яким підпорядковані навчальні центри, спільно з замовниками (співзамовниками) на підготовку.

Для військовослужбовців строкової військової служби та резервістів структурою передбачено лише підготовку за основною ВОС.

Після закінчення підготовки за спеціальністю проводиться підсумковий контроль відповідно до Рекомендацій щодо порядку проведення вхідного, проміжного та підсумкового контролю, які розробляють органи військового управління, в підпорядкуванні якого є навчальні центри.

Начальникові НЦ надається право міняти послідовність проведення занять в модулях в межах виділеного ліміту навчального часу.

Після успішного завершення підготовки в НЦ військовослужбовці отримують свідоцтво про закінчення навчального підрозділу та посвідчення за відповідною ВОС.

У разі невиконання програми фахової підготовки або відмови від подальшого навчання, а також у разі виявлення недисциплінованості військовослужбовці військової служби за контрактом відраховуються з навчання та направляються до військових частин, з яких вони були відряджені на підготовку до навчальних центрів.

5.12. Підвищення кваліфікації здійснюється з метою забезпечення безперервності підготовки та перспектив просування по службі військовослужбовців, вдосконалення їх рівня навченості щодо майстерного володіння штатною зброєю та зброєю підрозділу, в якому вони проходять службу, вивчення новітніх зразків ОВТ, способів їх використання (застосування).

Підвищення кваліфікації направлене на отримання військовослужбовцями знань, умінь і практичних навичок для виконання обов'язків за посадами та в складі екіпажів (розрахунків, обслуг).

На навчання направляється особовий склад, який набув відповідного досвіду проходження служби за визначеною ВОС. Підготовка здійснюється як індивідуально, так і в складі штатних (зведених) екіпажів (розрахунків, обслуг).

Підвищення кваліфікації військовослужбовців рядового складу здійснюється в ході проведення сертифікованих та не сертифікованих курсів. Для військовослужбовців ССПО - проведення кваліфікаційного курсу.

Сертифіковані курси проводяться в Школах підготовки спеціалістів за рівнями підготовки. Порядок проведення підготовки та сертифікації визначає Генеральний штаб ЗС України.

У разі успішного завершення курсів навчання, військовослужбовцю видається сертифікат відповідного кваліфікаційного рівня.

Не сертифіковані курси проводяться у НЦ (школах) за Переліками курсів, які визначають керівники органів військового управління, у підпорядкуванні яких є навчальні центри, спільно з замовниками (співзамовниками) на підготовку.

Терміни проведення курсів визначаються програмами (стандартами) підготовки.

Після завершення навчання військовослужбовцеві видається свідоцтво про закінчення відповідних курсів.

6. ПІДГОТОВКА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПРАЦІВНИКІВ ЗС УКРАЇНИ

6.1. Підготовка державних службовців для професійної діяльності у сфері державного управління в Міністерстві оборони України та органах військового управління ЗС України здійснюється шляхом професійного навчання із здобуттям наступного ступеня вищої освіти у цивільних ЗВО, ВВНЗ (ВНП ЗВО) України та іноземних держав, зокрема в галузі знань “Публічне управління та адміністрування” та підвищення кваліфікації в цій галузі.

6.2. Підготовка працівників ЗС України для професійної діяльності у структурних підрозділах Міністерства оборони України та органах військового управління ЗС України, військових частинах, установах, вищих військових навчальних закладах і військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти здійснюється шляхом:

- навчання з метою здобуття освіти;
- підвищення кваліфікації (професійного рівня);
- індивідуального навчання, що передбачає навчання на робочому місці під керівництвом командирів підрозділів (сертифікованих фахівців).

6.3. Система професійного навчання створюється для задоволення потреб державних органів та органів військового управління ЗС України, військових частин, установ, вищих військових навчальних закладів і військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, на які поширюється дія Законів України “Про державну службу” та “Про професійний розвиток працівників”, у високопрофесійних фахівцях і забезпечення умов для підвищення рівня професійної компетентності учасників професійного навчання.

Система професійного навчання базується на таких принципах:

- обов’язковості та безперервності професійного навчання протягом проходження державної служби (виконання обов’язків за посадою (професією);
- цілеспрямованості, прогностичності та випереджувального характеру;
- інноваційності та практичної спрямованості;
- індивідуалізації та диференціації підходів до навчання;
- відкритості та академічної доброчесності;
- наближеності освітніх послуг до місця проживання та проходження служби особи;
- гарантованості фінансування професійного навчання.

6.3 Види професійної підготовки (навчання):

для державних службовців– успішне виконання професійного навчання за відповідною освітньо-професійною програмою, що є підставою для присудження ступеня вищої освіти за рівнем магістра за спеціальностями, необхідними для професійної діяльності на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, зокрема за спеціальністю 281 “Публічне

управління та адміністрування” галузі знань “Публічне управління та адміністрування”;

підвищення кваліфікації– набуття учасниками професійного навчання нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань;

стажування – набуття учасниками професійного навчання практичного досвіду виконання завдань та обов’язків у професійній діяльності або галузі знань;

самоосвіта – самоорганізоване здобуття учасниками професійного навчання певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов’язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, дозволяям.

7. ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ЗС УКРАЇНИ

7.1 Підвищення кваліфікації (професійного рівня) персоналу (далі – КППК) є основною частиною професійної складової навчання, яка забезпечує: безперервність та комплексність підготовки; перспективи просування по службі; комплектування посад в організаційних структурах ЗС України фахівцями з відповідною кваліфікацією.

7.2 Підвищення кваліфікації проводиться з метою підняття рівня готовності персоналу до виконання ним професійних завдань та обов'язків, або набуття здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом отримання нових знань і вмінь у межах професійної (службової) діяльності (галузі знань).

Підвищення кваліфікації персоналу ЗС України проводиться на курсах професійної військової освіти та підвищення кваліфікації військовослужбовців, працівників та державних службовців Міністерства оборони України та ЗС України.

7.3 Основою формою підвищення кваліфікації є **курсова підготовка** під час якої здійснюється навчання персоналу особливостям займаних посад, які вимагають засвоєння значного обсягу теоретичних знань та різних видів практичних робіт, що забезпечує набуття необхідних професійних навичок.

Термін навчання встановлюється залежно від ступеню складності завдань, які передбачені функціональними обов'язками за відповідними посадами.

7.4 КППК здійснюються за принципами підготовки персоналу, які наведені у розділі 1.

Особливістю КППК є те, що слухачі, які вже володіють певними знаннями і практичними навичками виконання службових обов'язків, можуть критично ставитися до навчального матеріалу, прагнучи отримати саме ті знання, які їм необхідні для подальшої службової діяльності. Це повинно враховуватись ВВНЗ під час складання навчальних програм та у освітньому процесі.

КППК проводяться у:

Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського (далі – НУООУ) для керівників та спеціалістів структурних підрозділів МОУ та ГШ, ОВУ ЗС України, офіцерів управлінь (штабів) бригад, батальйонів (дивізіонів), науково-педагогічних працівників ВВНЗ, сержантів (старшин) вищого рівня, працівників та державних службовців ОВУ ЗС України, представників (державних службовців) інших ЦОВВ;

ВВНЗ (ВНП ЗВО) тактичного рівня для офіцерів ланки батальйон – (дивізіон) – рота (батарея) – взвод, сержантів (старшин) підвищеного рівня та працівників ЗС України.

визначеному начальному підрозділі – проведення кваліфікаційного курсу для військовослужбовців ССПО;

7.5. Метою отримання рівня професійної військової освіти офіцерського складу Міністерства оборони України та Збройних сил України є набуття нових професійних компетентностей на основі здобутої вищої освіти (відповідного рівня професійної військової освіти) та практичного досвіду служби для якісного виконання функціональних обов'язків на посадах, що відповідають стратегічному (оперативно-стратегічному), оперативному (оперативно-тактичному) та тактичному рівням військової освіти.

Отримання рівня професійної військової освіти здійснюється у:

НУОУ на курсах вищого керівного складу стратегічного рівня (L-4), на курсах офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня (L-3), на командно-штабних курсах видів ЗС України (L-2);

ВВНЗ (ВНП ЗВО) тактичного рівня на фахових курсах професійної військової освіти (L-1B).

7.6. Метою підвищення кваліфікації для військовослужбовців Міністерства оборони України та Збройних сил України, працівників Збройних сил України та державних службовців Міністерства оборони України та Збройних сил України є набуття нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей за напрямком професійної діяльності, пов'язаних з виконанням функціональних обов'язків за посадою або перед призначенням на вищу (іншу) посаду, що не потребує підвищення рівня військової освіти.

7.7. Формами підвищення кваліфікації персоналу також є:

систематичне самостійне навчання (самоосвіта);

участь у семінарах, конференціях тощо з професійних та наукових питань як за місцем служби, так і в інших військових частинах і установах ЗС України, складових сил оборони, цивільних наукових та освітніх закладах;

стажування НПП ВВНЗ (ВНП ЗВО) у військових частинах, залучення їх до заходів оперативної (бойової підготовки) військ (сил);

обмін НПП між ВВНЗ (ВНП ЗВО), у тому числі за кордоном.

7.8. Підвищення рівня військової освіти офіцерського складу здійснюється перед призначенням на посади, перебування на яких потребує наявності відповідного (оперативного, стратегічного) рівня військової освіти.

7.9. Підвищення кваліфікації військовослужбовців здійснюється перед призначенням на вищу посаду, перед призначенням на посаду за іншою ВОС з метою підтримання (досягнення) відповідного професійного рівня – не рідше одного разу на 5 років.

Для військовослужбовців, призначених на вищу посаду або на посаду за новою військово-обліковою спеціальністю без відповідної підготовки,

підвищення кваліфікації здійснюється протягом першого року перебування на посаді.

7.10. Підвищення кваліфікації працівників ЗС України з метою підтримання їх професійної компетентності здійснюється не рідше одного разу на 5 років (державних службовців Міністерства оборони України та ЗС України – одного разу на 3 роки), або перед призначенням на вищу посаду, а для фахівців, уперше призначених на посади державних службовців, – протягом першого року перебування на посаді.

7.11. Відбір кандидатів для направлення на навчання на курсах професійної військової освіти та курсах підвищення кваліфікації здійснюється з числа військовослужбовців, які мають вищу військову освіту нижчу за посадою, зарахованих до резерву кандидатів для просування по службі, включених до планів переміщення на відповідні посади, спланованих для призначення за новою військово-обліковою спеціальністю або допуску до експлуатації нових зразків озброєння та військової техніки, працівників ЗС України, державних службовців Міністерства оборони України та ЗС України, які потребують підвищення кваліфікації.

Направлення кандидатів для навчання здійснюється за підсумками щорічного оцінювання військовослужбовців та державних службовців (працівників ЗС України), за рішенням атестаційних комісій військових частин, оперативних командувань, видів (родів) ЗС України.

7.12. Порядок організації та проведення курсів підвищення кваліфікації науково-педагогічних (педагогічних) працівників, а також офіцерів та працівників ЗС України науково-методичних центрів, навчальних управлінь (відділів, відділень, частин), навчальних центрів ВВНЗ (ВНП ЗВО) визначається відомчими актами Міністерства освіти і науки України та Міністерства оборони України.

7.13. Перепідготовка та підвищення кваліфікації військовослужбовців та працівників ЗС України медичних і фармацевтичних спеціальностей (лікарів, провізорів, молодших спеціалістів з медичною (фармацевтичною) освітою) здійснюється відповідно до вимог відомчих керівних документів Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства оборони України.

8. ПІДГОТОВКА РЕЗЕРВІСТІВ ТА ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ

8.1. Підготовка резервістів та військовозобов'язаних – це комплекс заходів, які проводяться для забезпечення їх спроможності виконувати в складі підрозділів завдань за призначенням за стандартами підготовки підрозділу.

Вона поділяється на індивідуальну та підготовку в складі підрозділу.

8.2. Індивідуальна підготовка резервістів та військовозобов'язаних – це складова частина оперативної та бойової підготовки, яка здійснюється з метою розкриття та розвитку індивідуальних спроможностей для його ефективного використання під час самостійного виконання завдань та в складі органу військового управління, військової частини (підрозділу).

Вона включає в себе:

фахову підготовку;

підготовку за іншою військово-обліковою спеціальністю;

підготовку офіцерів резервістів;

підготовку на посади командирів відділень та посад молодшого, старшого та вищого сержантського складу.

8.3. Курс фахової підготовки – це набуття або відновлення теоретичних знань, практичних навичок резервістами та військовозобов'язаними для забезпечення відповідного рівня їх підготовки за військово-обліковими спеціальностями, необхідними для виконання обов'язків за відповідними посадами.

8.4. Підготовка резервістів у складі підрозділу здійснюється на навчальних зборах при військових частинах.

Навчальні збори є формою підготовки, які проводяться з метою забезпечення групового оволодіння всіма стандартами підготовки підрозділу під час дій на відповідних посадах.

8.5. Організація, порядок та забезпечення підготовки резервістів та військовозобов'язаних, здійснення контролю підготовки визначаються внутрішніми наказами (інструкціями, розпорядженнями) Генерального штабу ЗС України та апарату Головнокомандувача ЗС України.

9. КЕРІВНИЦТВО ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ЗС УКРАЇНИ

9.1. Керівництво підготовкою персоналу ЗС України (далі – персоналу) – це цілеспрямована діяльність командувачів, командирів (начальників) всіх рівнів щодо:

- організації підготовки у підпорядкованих ВВНЗ (ВНП ЗВО) та навчально-виховного процесу у НЦ (школах);

- організації контролю за ходом та якістю підготовки, надання допомоги у вирішенні проблемних питань;

- організації та впровадження зворотного зв'язку між замовниками на підготовку військових фахівців та ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (школами);

- узагальнення досвіду навчання і впровадження його у підготовку;

- здійснення обліку проведених заходів та їх звітності.

Керівництво підготовкою повинно бути дієвим і забезпечувати повне та якісне виконання програм (стандартів) і планів підготовки.

9.2. Вимоги до керівництва підготовкою персоналу:

- суворе і повне дотримання принципів військового навчання і виховання;

- урахування досягнень військової науки, досвіду війн і збройних конфліктів сучасності, передового досвіду організації і проведення заходів підготовки, в тому числі збройних сил провідних країн світу;

- ефективне використання і розвиток навчальної матеріально-технічної бази ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (шкіл).

9.3. Принципами, на яких базується керівництво підготовкою, є:

- плановість і економічність керівництва підготовкою;

- обов'язковість економічного стимулювання;

- узгодженість економічних витрат на досягнення мети навчання;

- централізація і децентралізація заходів підготовки;

- науковість навчання і виховання особового складу.

9.4. Важливим елементом керівництва підготовкою є контроль за її ходом і надання допомоги підлеглим.

Метою контролю і надання допомоги є забезпечення командирів (начальників) всіх рівнів об'єктивними даними, які відображають реальний стан справ з питань:

- готовності підпорядкованих ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (шкіл) до навчання військових фахівців;

- якості організації та ходу навчального процесу;

- рівня підготовки тих, хто навчається.

Зміст, періодичність, терміни і форми контролю визначаються наказами і директивами Міністерства оборони України, Головнокомандувача ЗС України, Генерального штабу ЗС України, керівників органів військового управління.

9.5. Зворотній зв'язок є однією із основних складових діяльності органів військового управління (замовників, співзамовників), який забезпечує керівництво процесом підготовки військових фахівців.

Зворотній зв'язок це постійний та цілеспрямований процес взаємодії суб'єктів та об'єктів підготовки, спрямований на отримання інформації про хід та результати навчальної діяльності та корегування на її основі дій (документів) щодо удосконалення системи навчання.

Зворотній зв'язок несе в собі інформацію про рівень підготовленості військових фахівців та його готовність до виконання завдань за посадою. Орган військового управління, на підставі наданих з військових частин відгуків про випускників, аналізує цю інформацію на предмет наявності недоліків у підготовці, проводить моніторинг прогалин в діяльності НПП, інструкторсько-викладацького складу та надає рекомендації щодо удосконалення навчального процесу. Це дає можливість ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (школам) своєчасно вносити необхідні зміни щодо вибору прийомів, способів і методів навчання, добору вправ (нормативів, практичних дій), послідовності організації навчання.

Основними формами зворотного зв'язку між органами військового управління (замовниками, співзамовниками) на підготовку спеціалістів та військовослужбовцями, які пройшли підготовку у навчальних центрах є:

конференції щодо обміну досвідом з питань застосування та підготовки за окремими напрямками;

круглі столи, семінари з метою підвищення пізнавальної активності військовослужбовців;

обмін між ВВНЗ (ВНП ЗВО) науково-педагогічними працівниками та НЦ (школами) інструкторсько-викладацьким складом, а також виконання ними обов'язків у підрозділах бойового складу, в районі ООС;

вивчення досвіду виконання завдань у військових частинах (підрозділах), які перебувають на відновленні боєздатності (в районі проведення ООС);

залучення офіцерів та сержантів військових частин ЗС України до проведення різного виду контролів;

проведення військовослужбовцями оцінювання ("Feedback") якості викладання матеріалу науково-педагогічними працівниками, інструкторсько-викладацьким складом, під час навчання та по його закінченні;

аналіз відгуків із військових частин, в яких випускники проходять службу.

9.6. Вивчення, узагальнення і впровадження передового досвіду навчання полягає у цілеспрямованій повсякденній роботі командувачів (командирів, начальників), органів управління (штабів) щодо пошуку й узагальнення нових, передових методів (методик) організації навчання і виховання військовослужбовців в ході навчання у ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (школах), шляхом проведення показових, відкритих, інструкторсько-методичних занять, методичних конференцій (семінарів).

Проведення зазначених заходів сприяє встановленню єдиних поглядів на методику навчання і проведення заходів підготовки.

9.7. Облік результатів підготовки є відображенням кількісних і якісних показників виконання планів підготовки та включає в себе: збір, систематизацію, збереження та аналіз даних, що розкривають міру підготовки військовослужбовців. Він повинен забезпечувати всебічний аналіз стану рівня підготовленості осіб, ходу і якості освітнього та навчально-виховного процесу, з метою прийняття необхідних рішень у процесі управління для підтримання й удосконалення навченості.

9.8. Для створення та забезпечення умов для якісної підготовки військових фахівців, які навчаються у ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (школах), органи військового управління, яким вони безпосередньо підпорядковані та ті, які є замовниками на підготовку військових фахівців і кінцевими користувачами їх знань, умінь та навичок, наділяються необхідними повноваженнями та мірою відповідальності (в особі їх керівників).

9.9. Керівники структурних підрозділів Генерального штабу ЗС України та інших органів військового управління, яким безпосередньо підпорядковані ВВНЗ (ВНП ЗВО), НЦ (школи) та ті, які є замовниками на підготовку військових фахівців відповідають за:

- організацію і всебічне забезпечення якісної підготовки військових фахівців;

- забезпечення інтеграції освітнього (навчально-виховного) процесу з підготовкою і завданнями військ (сил);

- організацію та участь керівного складу, науково-педагогічних (педагогічних) та наукових працівників ВВНЗ (ВНП ЗВО), інструкторсько-викладацького складу НЦ (шкіл) у науково-практичних конференціях, семінарах, нарадах з питань військової освіти та підготовки військ (сил), у випробуваннях нових зразків озброєння та військової техніки, командно-штабних, оперативно-тактичних та тактичних (тактико-спеціальних) навчаннях;

- організацію та проведення військового (флотського) стажування, навчальної, виробничої, ремонтної та інших видів практики курсантів, слухачів, ад'юнктів, науково-педагогічних (педагогічних) та наукових працівників безпосередньо підпорядкованих ВВНЗ (ВНП ЗВО);

- організацію та проведення навчальних зборів (практичних занять на базі військ) з громадянами України, які проходять навчання за програмами підготовки офіцерів запасу у підпорядкованих ВВНЗ (ВНП ЗВО), контроль за їх проведенням, узагальнення та впровадження передового досвіду їх проведення;

- проведення контролю з питань якості підготовки військових фахівців, організації освітнього (навчально-виховного) процесу тощо та організацію роботи представників органів військового управління, військових частин (установ) у складі екзаменаційних комісій;

- своєчасне опрацювання пропозицій щодо потреб на підготовку відповідних військових фахівців та подання до Генерального штабу ЗС України для узагальнення замовлення на їх підготовку.

Також, з метою виявлення проблемних питань, надання допомоги та з'ясування стану виконання завдань, за рішенням відповідних начальників

проводяться перевірки якості підготовки військових фахівців, організації освітнього (навчально-виховного) процесу тощо.

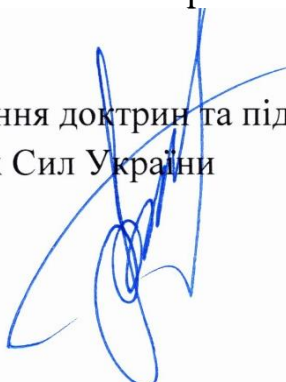
ВВНЗ, (ВНП ЗВО), НЦ та наукові (науково-дослідні) установи перевіряються відповідно до вимог чинного законодавства України з питань освіти та науки, спільних наказів Міністерства освіти і науки України і Міністерства оборони України, наказів і директив Міністерства оборони України, Головнокомандувача Збройних Сил України та Генерального штабу Збройних Сил України.

Наведені повноваження та обов'язки є загальними та можуть доповнюватись та уточнюватись в залежності від виду діяльності органу військового управління та змін нормативної бази.

Більш повно вони розкриті у профільних Законах України, конкретизовані у спільних наказах Міністерства освіти і науки України та Міністерства оборони України, наказах Міністерства оборони України та уточнені у наказах і розпорядженнях Генерального штабу ЗС України.

Начальник Головного управління доктрин та підготовки
Генерального штабу Збройних Сил України
генерал-майор

“25” вересня 2020 року

Олексій ТАРАН

МІСЦЕ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ У ВИДАХ ОСВІТИ

ФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Це освіта, яка здобувається за **освітніми програмами** відповідно до визначених законодавством **рівнів освіти**, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених **стандартами освіти** результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття **кваліфікацій, що визнаються державою**.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Це освіта, яка здобувається, як правило, за **освітніми програмами** та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудження часткових освітніх кваліфікацій.

ВИЩА ОСВІТА

ПРОФЕСІЙНА ВІЙСЬКОВА ОСВІТА

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий) рівень;
- науковий рівень.

РІВНІ ПІДГОТОВКИ:

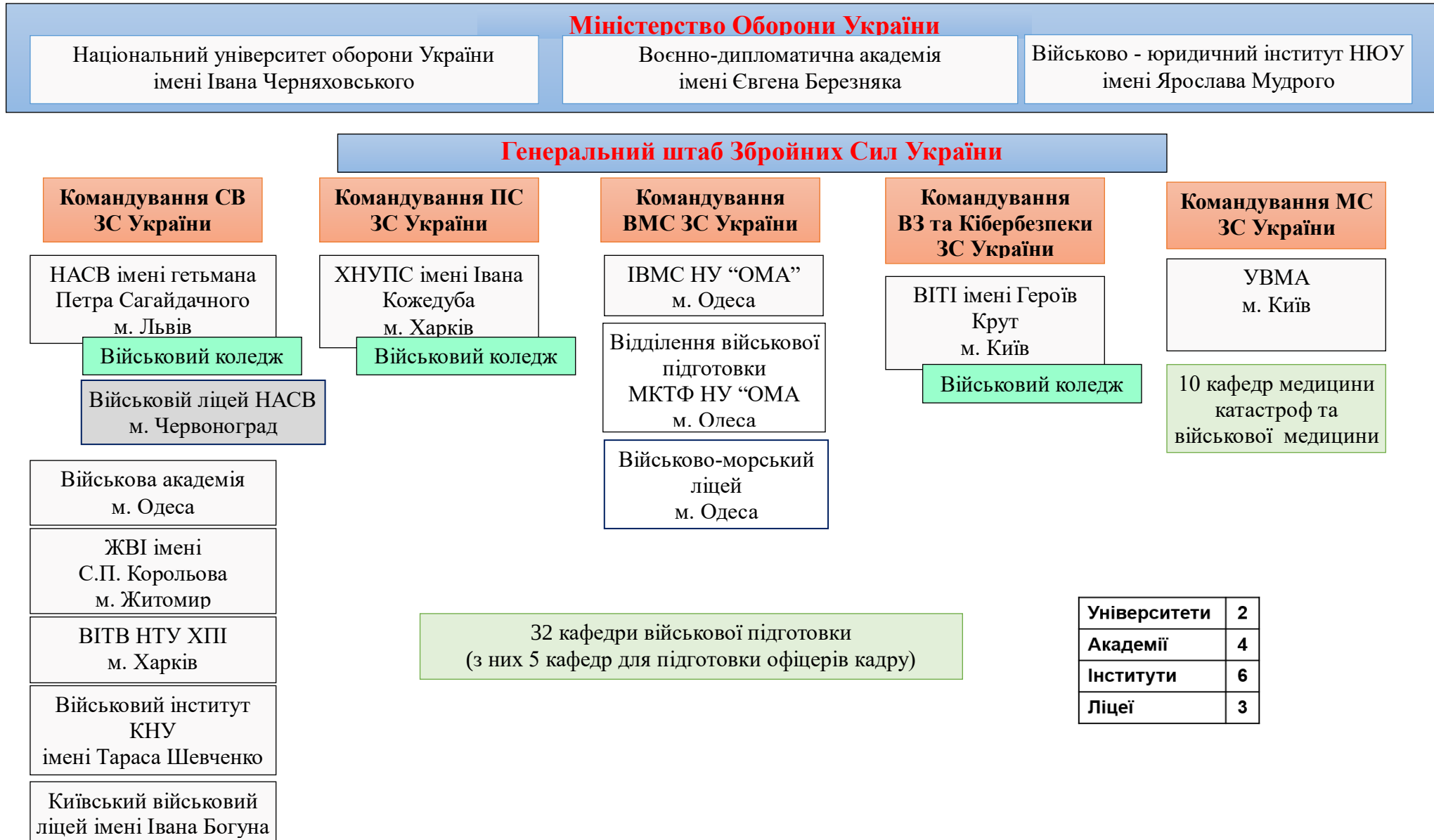
- тактичний рівень;
- оперативно-тактичний (оперативний) рівень;
- оперативно-стратегічний (стратегічний) рівень.

Набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у **межах професійної діяльності** або галузі знань

ПРОЄКТ ПЕРСПЕКТИВНОЇ СХЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

СТРУКТУРА СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Командний напрямок	Базовий рівень (командир відділення)		Середній рівень (Головний сержант взводу, роти)	Підвищений рівень (Головний сержант батальйону)	Вищий рівень (Головний сержант бригади та вище)
	Курс лідерства (до 1 місяця) у ЦПСС	Курс фахової підготовки (до 2 місяців) у НЦ 1) проводить підготовку особового складу та ОБТ відділення до занять; 2) безпосередньо проводить заняття з індивідуальної	Курс лідерства (до 2 місяців) у ЦПСС 1) організовує підготовку о/с та ОБТ взводу до занять; 2) організовує проведення занять з сержантами взводу (роти);	Курс лідерства (до 2 місяців) КЛСС при НУОУ 1) бере участь у плануванні індивідуальної підготовки сержантів; 2) організовує та проводить заходи з	Курс лідерства (до 2 місяців) КЛСС при НУОУ 1) планує індивідуальну підготовку сержантів; 2) організовує та проводить заходи з бойової підготовки;
Штабний	Курс штабного сержанта для військової частини (до 1 місяця) у ЦПСС			Курс штабного сержанта для ОБУ за напрямком (персонал, підготовка, МПЗ)	
Інструкторський напрямок	Базовий рівень Курс інструктора (до 1 місяця) у 197 ЦПСС		Підвищений рівень Курс інструктора (до 1 місяця) у 197 ЦПСС	Академічний рівень Курс інструктора (2 тижні) на КЛСС при НУОУ	
Логістичний напрямок	Підготовка за спеціальностями у ВКСС Підготовка за спеціальностями у ВКСС з числа в/с, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст» та вище – 3 місяці				

[illegible]

